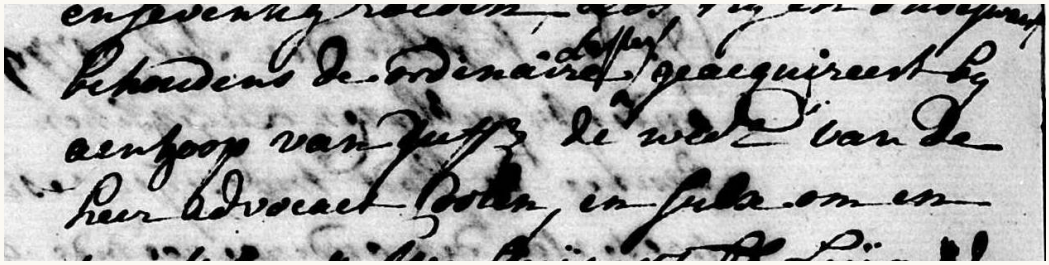
Wie was mevrouw Colen van de Keiserskenshof?

Van het onderpand in Elen naar een verkoop van weiland in Rotem

Op 15 juli 1779 verkoopt Jean Frédéric Charles, baron de la Marck, een weide onder Rotem. Notaris Joannes Leenders legt vast dat de baron de weide eerder had gekocht van de weduwe van advocaat Colen. Het is een rechtstreeks getuigenis van een aankoop door dezelfde man aan wie H. van de Weerd ook de aankoop van de Keiserskenshof in Elen toeschrijft.

Leenders, nr. 66, beeld 400, linkerblad. In de middelste regel staat de aankoop van de weduwe. De achternaam van de advocaat is deels dichtgelopen.

Waarom Maria Helena Denckens de waarschijnlijkste verkoopster is

H. van de Weerd noemt op p. 100 de verkoop in 1760 door “mevrouw Colen” aan baron Karel de Marck. Hij geeft 23 bunders als omvang. In 1750 schonk Elisabeth Housmans, weduwe van Andries Coenen, haar goederen aan advocaat Peter Coolen en zijn vrouw Maria Helena Denckens. In 1761 ondertekende Maria Helena een andere akte als weduwe Colen. De combinatie van de advocaat, zijn weduwe, de koper en de streek wijst op haar.

Wat nog ontbreekt

De akte van 1779 beschrijft één weide in Rotem. Zij noemt de Keiserskenshof en het jaar van de eerdere aankoop niet. Voor de identificatie van de verkoopster van de hele hoeve en de samenstelling van de 23 bunders blijft de koopakte van 1760 nodig.

H. van de Weerd · Geschiedenis van Eelen, gedrukte p. 100 en 89

Joannes Leenders · het handschrift met de eerdere aankoop

Drie transacties om uit elkaar te houden

9 april 1718 en 2 november 1750 · de halve hof

In 1718 stellen Andries Coenen en Lijsbet Housmans hun halve winhof te Elen als onderpand. De hofnaam is gelezen als Keyserkens hoff. In 1750 beschrijft Elisabeth als weduwe een halve hof te Elen en de gebouwen die zij op eigen kosten liet optrekken. Dit is sterk waarschijnlijk hetzelfde bezit. Bij de schenking van 1750 ontbreekt de hofnaam.

29 januari 1760 · een lening

De namenindex van Documentatiecentrum Maaseik geeft bij J.A. Prinssen, II–212cd, nr. 169, de Keijsershof als onderpand. Zij vermeldt zowel Elisabeth, weduwe Coenen, als Maria Helena, weduwe van advocaat Coolen. De aanhef van nr. 169 is nog niet gevonden. Wie bij de notaris verscheen en of Elisabeth toen leefde, blijft daarom open. In de op datum geraadpleegde andere Prinsen-reeks lopen rond eind januari de nummers 401 en 402.

1760 · de verkoop volgens Van de Weerd

De auteur geeft voor de koop van de Keiserskenshof door de baron geen dag of naam van een notaris. Hij bespreekt daarnaast een Keizershof, eerder Pytelinxhof, bij Arnoldus Keyserts, en vermoedt dat de door mevrouw Colen verkochte hof een tweede hoeve in het gehucht Zand was. Bij vergelijking van een akte wegen perceelsgrenzen, oppervlakte en opeenvolgende eigenaars daarom zwaarder dan een gelijkende naam.

Wat dit voor de twee Peters betekent

Het onderzoek in Elen betreft het bezit van Housmans, Coenen en Coolen. De advocaat heet in de schenking Peter Coolen. Geen van de hier onderzochte stukken verbindt de Maaseikse dopeling van 1693 rechtstreeks met Anna Wolters of met Petronella Severijns. Het testament van Elisabeth van 18 juli 1754 kan hierover uitsluitsel geven als het de bedoelde Petrus voldoende precies identificeert en zijn levensstatus blijkt.

1718 · Fabri, register 5, p. 131

1750 · Prinsen, nr. 132, met de halve hof op fol. 143r

1761 · Van Rey, nr. 9, de ondertekening van de weduwe

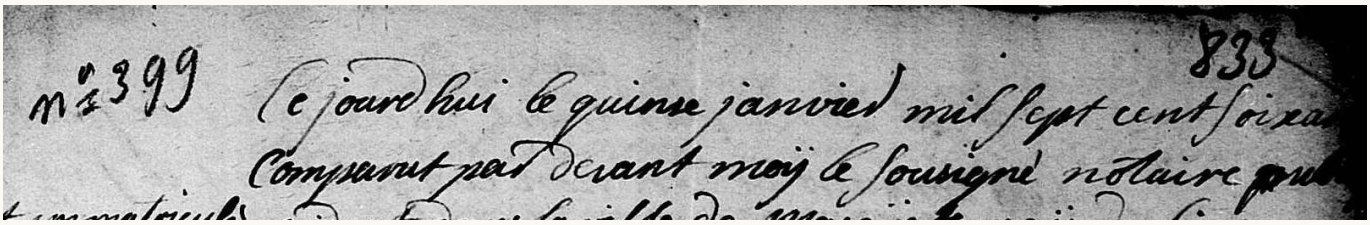
Documentatiecentrum Maaseik · beide alfabetische notarisindexen

De overdracht van Sipernau

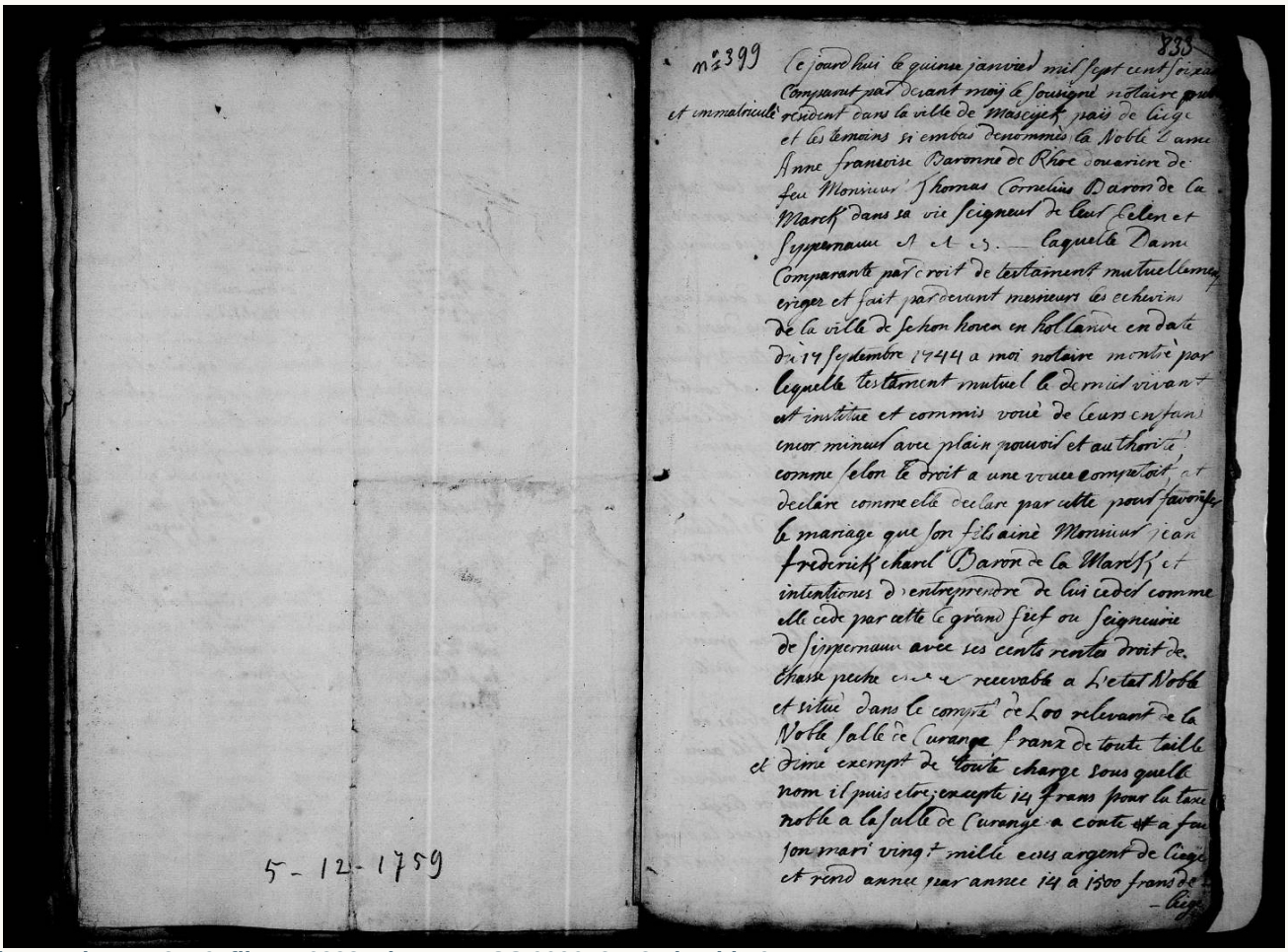
15 januari 1760 · J.A. Prinssen · nr. 399

Anne Françoise, barones de Rhoe, weduwe van Thomas Cornelius baron de la Marck, treedt op bij het voorgenomen huwelijk van haar oudste zoon. Zij draagt onder andere de heerlijkheid Sipernau over aan Jean Frédéric Charles. Hij is aanwezig en aanvaardt. Op het slotblad wordt het kasteel als plaats van de akte vermeld. Deze familieoverdracht verklaart de positie van de baron in 1760.

In de Maaseikse namenindex staat nr. 399 op 5 januari. De eerste regel van de Franse akte heeft “le quinze janvier”, dus 15 januari. De eerdere indexlezing blijft bij de vergelijking bewaard.

Beeld 19, begin van nr. 399 op het rechterblad.

Prinsen · inv.nr. 3746, film 1462287, item 1, DGS 009052412 · beeld 19

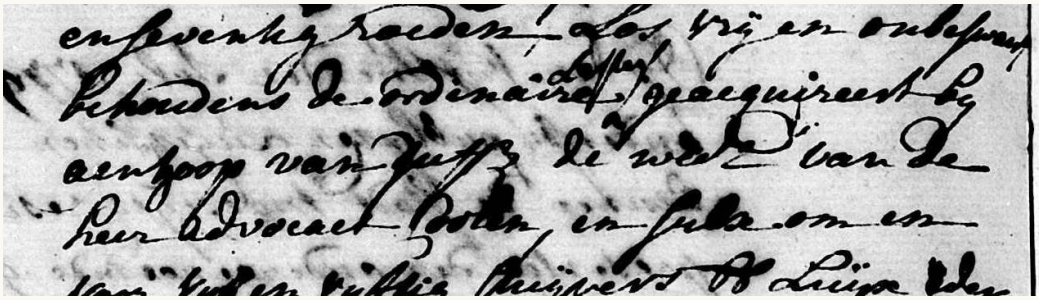
Beeld 20 · bepalingen voor de zonen

Beeld 21 · slot, getuigen en ondertekeningen op het linkerblad

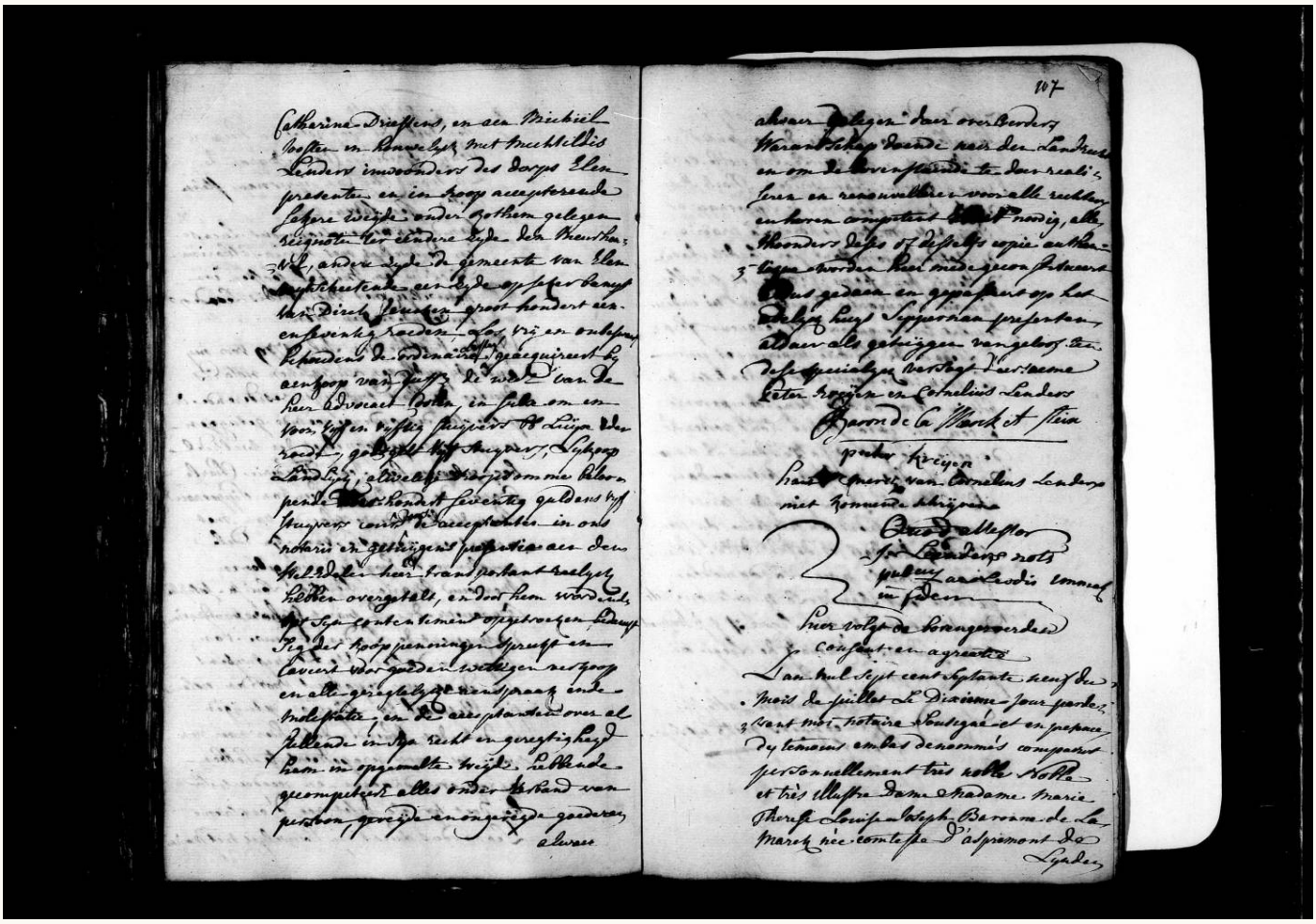
De weduwe van de advocaat

15 juli 1779 · Joannes Leenders · nr. 66

De omschrijving op beeld 400 situeert de weide onder Rotem, aan de kant van de gemeente Elen. Direct na de omvang en lasten noteert Leenders van wie de baron de grond had gekocht. De persoonsindex vermeldt bij dezelfde akte uitdrukkelijk de weduwe van advocaat COOLEN. In het handschrift volgt na de verkoop de overgeschreven instemming van de echtgenote van de baron.

Beeld 400, linkerblad. De eerdere titel staat tussen de beschrijving van het weiland en de prijs van de nieuwe verkoop.

Leenders · film 1462294, DGS 009052414 · beeld 399 met datum en verkoper

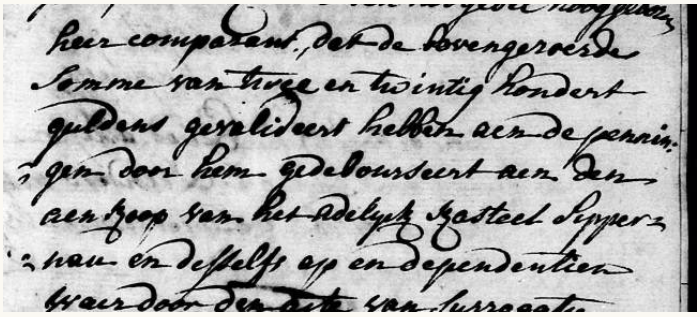
Beeld 400 · de weide, vorige eigenares en handtekening van de baron

Beeld 401 · slot van de overgeschreven instemming

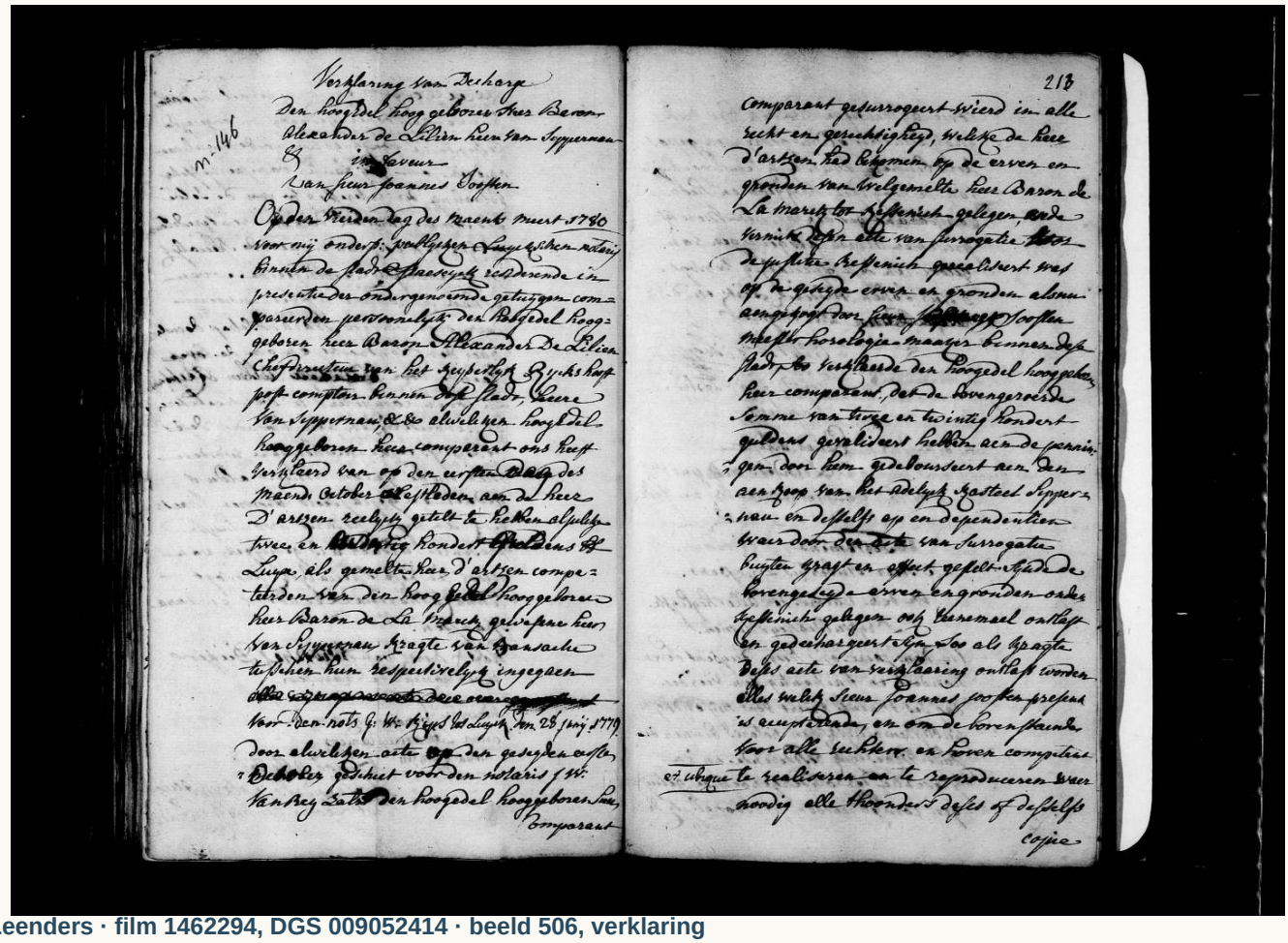
De Lilien had Sipernau al in maart 1780 gekocht

4 maart 1780 · Joannes Leenders · nr. 146

Alexander de Lilien verschijnt te Maaseik. De notaris noemt hem heer van Sipernau en duidt baron de la Marck aan als vroegere heer. De Lilien verklaart dat een bedrag is verrekend met de koopsom van het adellijk kasteel en zijn aanhorigheden. De akte betreft het ontslaan van een last op gronden te Kessenich. De eerder voltooide aankoop wordt in de verklaring aangehaald.

Beeld 506, rechterblad. De Lilien verwijst naar de door hem betaalde koopsom van Sipernau.

Leenders · film 1462294, DGS 009052414 · beeld 506, verklaring

Beeld 507 · slot en ondertekeningen op het linkerblad

Wat vaststaat en welke akte ontbreekt

BEWEZEN · de aankoop was op 4 maart 1780 al gebeurd

Van de Weerd dateert de verkoop van kasteel en heerlijkheid aan Alexander de Lilien op 15 oktober 1779 en vermeldt twee bijbehorende hoeven, Colen en Broekergade. De Inventaris Onroerend Erfgoed geeft 1781 als jaar van de kasteelverkoop. De oorspronkelijke verklaring van 4 maart 1780 sluit 1781 als jaar van deze aankoop uit. De exacte oktoberdatum en de namen van de meegekochte hoeven volgen uit Van de Weerd. De verklaring van maart specificeert die niet.

STERK-WAARSCHIJNLIJK · Maria Helena Denckens

De positie van Maria Helena in de schenking van 1750 en haar eigen ondertekening in 1761 passen bij de in 1779 door de baron genoemde vroegere eigenares. Haar identificatie als de door Van de Weerd genoemde verkoopster van de Keiserskenshof is daarmee versterkt. De oorspronkelijke koopakte zou ook kunnen aangeven of zij alleen, namens kinderen of samen met een ander optrad.

KANDIDAAT · de beide volwassen identiteiten van Petrus

In Kessel bij Goch is Peter als man van Anna Wolters gedocumenteerd. In Elen is Petrus in de doop van 13 juni 1725 als echtgenoot van Petronella Severijns en vader van hun zoon Petrus vermeld. De Elense overledene van 27 september 1747 heet Petrus van den Bergh. Zijn inschrijving noemt geen echtgenote of ouders. Toewijzing van de doop van 1 januari 1693 aan een van deze mannen blijft open.

De eerstvolgende identificerende woorden

In het Luikse testament van 18 juli 1754 zijn vooral een expliciete oudervermelding, echtgenote, woonplaats en de formulering rond in leven zijn van belang. Voor de hof zijn twee andere stukken aan de orde. Bij de lening van 29 januari 1760 moet de aanhef uitwijzen wie optrad. Bij de koop door de baron moeten de naam van de verkoopster en de percelen uitwijzen wat hij precies verkreeg.

Van de Weerd · Geschiedenis van Eelen, overdruk, p. 89 en 100

Agentschap Onroerend Erfgoed · Kasteel Sipernau, object 71380

De Maaseikenaar 1995/4 · testamentenlijst, p. 202

Eerder verslag · de halve hof in Elen en de familie Coenen